

การใช้ภาษาถิ่นและการถ่ายทอดอัตลักษณ์อีสาน ในบทเพลงของก้อง ห้วยไร่

รัตนาพร กุลหงษ์¹, มิ่งมนัสชน จังหาร^{2*}

^{1,2}สาขาวิชาภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

*ผู้นิพนธ์หลัก: E-mail: mingmanuschon.j@rmu.ac.th

รับบทความ: 9 มีนาคม 2569, แก้ไขบทความ: 11 มีนาคม 2569, ตอรับบทความ: 9 มิถุนายน 2569

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงคุณภาพนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการใช้ภาษาถิ่นอีสาน และ 2) วิเคราะห์การถ่ายทอดอัตลักษณ์ท้องถิ่นในบทเพลงของก้อง ห้วยไร่ จำนวน 24 เพลง (พ.ศ. 2558–2568) วิเคราะห์เนื้อหาผ่านกรอบแนวคิดกลวิธีการใช้ภาษาและทฤษฎี อัตลักษณ์ ผลการวิจัยพบว่า

1. กลวิธีการใช้ภาษาถิ่นอีสาน พบ 3 ลักษณะหลัก ได้แก่ การใช้คำศัพท์เฉพาะถิ่น (20 บทเพลง) การผสมภาษากลาง (12 บทเพลง) และการใช้โวหารภาพพจน์ โดยเฉพาะอุปมาเพื่อสร้างจินตภาพ ทั้งนี้ไม่พบการใช้สำนวนในบทเพลงทั้งหมด สะท้อนถึงเอกลักษณ์การสื่อสารที่เน้นความเรียบง่ายและจริงใจ

2. การถ่ายทอดอัตลักษณ์อีสาน พบ 4 ด้าน ได้แก่ ความเชื่อและค่านิยม (13 บทเพลง แบ่งเป็นความเชื่อ 10 บทเพลง และค่านิยม 3 บทเพลง) ซึ่งสะท้อนเรื่องกฎแห่งกรรมและความกตัญญู วิถีชีวิตชนบทนำเสนอความเรียบง่าย (7 บทเพลง) ภูมิปัญญา และวัฒนธรรมท้องถิ่น (5 บทเพลง) และความสัมพันธ์กับคนในชุมชน (5 บทเพลง) ตามลำดับ

สรุปได้ว่า บทเพลงของก้อง ห้วยไร่ ใช้ภาษาถิ่นเป็นเครื่องมือหลักในการธำรงรักษาและผลิตซ้ำอัตลักษณ์อีสาน โดยเป็นพื้นที่ทางวัฒนธรรมที่เชื่อมโยงวิถีชีวิตดั้งเดิมเข้ากับบริบทสังคมร่วมสมัยได้อย่างมีศิลปะ

คำสำคัญ: ภาษาถิ่นอีสาน, การใช้ภาษาถิ่น, อัตลักษณ์อีสาน, เพลงลูกทุ่งอีสาน, ก้อง ห้วยไร่

THE USE OF ISAN DIALECT AND THE TRANSMISSION OF ISAN IDENTITY IN THE SONGS OF KONG HUAYRAI

Rattanaporn Kunlahong¹ Mingmanuschon Changharn²

^{1,2}Thai for Communication program Faculty of Humanities and Social Sciences,
Maha Sarakham Rajabhat University

*Corresponding Author: E-mail: mingmanuschon.j@rmu.ac.th

Received: 9 March 2026, Revised: 11 March 2026, Accepted: 9 June 2026

ABSTRACT

This qualitative research aims to: 1) study the use of the Isan dialect, and 2) analyze the transmission of local identity in 24 popular songs by Kong Huayrai (2015–2026). Content analysis was conducted using linguistic strategy and identity theory frameworks. The findings are as follows.

1. Linguistic Strategies. Three primary strategies were identified: local Isan vocabulary (20 songs), mixing Central Thai (12 songs), and various figures of speech primarily similes. Notably, no idioms were found, emphasizing the artist's preference for simple and direct communication.

2. Isan Identity Transmission. Identity is reflected in four dimensions: beliefs and values (13 songs; 10 for beliefs and 3 for values) highlighting karma and gratitude, rural lifestyle (7 songs), local wisdom (5 songs), and community relationships (5 songs) respectively.

In conclusion, Kong Huayrai effectively employs the Isan dialect to maintain and reproduce local identity. His music serves as a cultural space that integrates traditional values into a contemporary Thai context.

Keywords: Isan dialect, Linguistic use, Isan identity, Isan country songs, Kong Huayrai

บทนำ

การศึกษาภาษาและวัฒนธรรมมีความสำคัญยิ่งต่อการเข้าใจความหลากหลายของอัตลักษณ์ท้องถิ่น เนื่องจากภาษาเป็นรากฐานของการดำรงรักษาวิถีชีวิต ความคิด ความเชื่อ และค่านิยมของกลุ่มชน โดยนักวิชาการคาดว่าภาษาของมนุษย์อาจเริ่มต้นขึ้นในยุคหินเมื่อประมาณ 100,000 ปีที่ผ่านมาพร้อมกับการเติบโตของสมองจนถึงขีดสุดเพื่อการสร้างวัฒนธรรมเพื่อความอยู่รอด ทั้งนี้ ภาษาเป็นสัญลักษณ์ที่มนุษย์สร้างขึ้นเพื่อการสื่อสารให้เกิดความเข้าใจผ่านเสียงพูดหรือลายลักษณ์อักษรที่ตกลงร่วมกัน (อุทัย หิรัญโต, 2526)

ในส่วนของอัตลักษณ์นั้น หมายถึงลักษณะเฉพาะที่สะท้อนความเป็นตัวตนของบุคคลหรือกลุ่มคนทั้งในด้านภาษา วิถีชีวิต และวัฒนธรรมที่สั่งสมมานาน สำหรับบริบทของชาวอีสาน อัตลักษณ์ปรากฏผ่านภาษาถิ่น สำนวนพื้นบ้าน และวิถีชีวิตที่เรียบง่าย ซึ่งบทเพลงที่ใช้ภาษาถิ่นจะทำหน้าที่ถ่ายทอดอัตลักษณ์เหล่านี้สู่ผู้ฟังในวงกว้าง (โชติกา ศรีประเสริฐ, 2554) โดยประชาคมในภาคอีสานได้สืบทอดวัฒนธรรมลุ่มแม่น้ำโขงร่วมกับอาณาจักรล้านช้างมาแต่อดีต อย่างไรก็ตาม รูปแบบตัวอักษรท้องถิ่นอย่างอักษรธรรมและอักษรไทยน้อยได้ลบลบหายไปเมื่อมีการประกาศใช้ พ.ร.บ. ประถมศึกษา พ.ศ. 2464 ในสมัยรัชกาลที่ 6 ทำให้คนรุ่นหลังเรียนรู้อักษรไทยตามระบบโรงเรียน (ธวัช ปุณโณทก, 2532)

ปัจจุบันบทเพลงลูกทุ่งหมอลำได้กลายเป็นช่องทางสำคัญในการสื่อสารอัตลักษณ์อีสาน โดยเฉพาะกลุ่มผู้ฟังที่ย้ายถิ่นฐานไปอยู่ในเมืองใหญ่ซึ่งบทเพลงเหล่านี้ทำหน้าที่เชื่อมโยงพวกเขากลับไปยังรากเหง้าทางวัฒนธรรม (นิศานาจ โสภภาพ และไวภูณัฐ ครองยุทธ, 2566) กรณีของ ก้อง ห้วยไร่ หรือนายอัครเดช ยอดจำปา (ก้อง ห้วยไร่, ม.ป.ป.) ถือเป็นกรณีศึกษาที่น่าสนใจอย่างยิ่ง เนื่องจากมีการนำภาษาถิ่นอีสานมาผสมผสานกับภาษาไทยกลางในผลงานเพลงที่โด่งดังอย่าง “คู่คอง” ซึ่งสะท้อนทั้งความเชื่อเรื่องบุพเพสันนิวาส และพญานาค โดยก้อง ห้วยไร่ ไม่เพียงแต่ประสบความสำเร็จในเชิงพาณิชย์ผ่านยอดการเข้าถึงในสื่อสังคมออนไลน์ (YouTube) ที่มีมากกว่าหลายพันล้านครั้ง แต่ผลงานของเขายังสร้าง “พื้นที่ทางวัฒนธรรมใหม่” ที่เชื่อมประสานระหว่างรสนิยมดนตรีสมัยใหม่กับรากเหง้าดั้งเดิมเข้าด้วยกันอย่างลงตัว ส่งผลให้เกิดกระแสอีสานอินดี้ ที่แผ่ขยายอิทธิพลไปสู่ผู้ฟังระดับประเทศและระดับสากล

แม้จะมีการศึกษาเกี่ยวกับบทบาทของเพลงลูกทุ่งต่อการธำรงอัตลักษณ์อีสานอยู่บ้าง ทว่าจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง พบว่างานวิจัยที่ผ่านมาส่วนใหญ่มีมุ่งเน้นการสะท้อนอัตลักษณ์อีสานในมิติเชิงประวัติศาสตร์หรือภาพแทนของเกษตรกรรมดั้งเดิมที่เต็มไปด้วยความยากลำบากและการโหยหาอดีต การได้มาซึ่งประเด็นการวิจัยครั้งนี้ เกิดจากการต่อยอดข้อค้นพบจากงานวิจัยในอดีต เช่น งานของ ชิดชนก ผลาผล (2561) ที่ได้ศึกษาคุณค่าทางวรรณศิลป์และสังคมในบทเพลงของก้อง ห้วยไร่ จำนวน 21 เพลง ซึ่งพบว่ามีการใช้ภาษาถิ่นสื่อสารอย่างเรียบง่ายเพื่อสะท้อนความเชื่อและค่านิยม อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยพบว่ายังคงมีช่องว่างของงานวิจัย (Research Gap) ในมิติของการวิเคราะห์กลวิธีการใช้ภาษาที่เชื่อมโยงกับทฤษฎีอัตลักษณ์ ในยุคเปลี่ยนผ่านสู่กระแสอีสานอินดี้ (พ.ศ. 2558-2568) การศึกษาเชิงลึกในศิลปินที่มีบทบาทนำอย่างก้อง ห้วยไร่ จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการทำความเข้าใจว่าภาษาถิ่นถูกนำมาผลิตซ้ำเพื่อสร้างความหมายของความเป็นอีสานร่วมสมัยอย่างไร ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาลักษณะการใช้ภาษาถิ่นอีสาน ทั้งคำศัพท์เฉพาะถิ่น สำนวน และโวหารภาพพจน์ เพื่อวิเคราะห์การถ่ายทอดอัตลักษณ์ในมิติต่าง ๆ เช่น วิถีชีวิต ความเชื่อ และความสัมพันธ์ของคนในชุมชน เพื่อแสดงให้เห็นบทบาทของภาษาในฐานะกลไกสำคัญในการถ่ายทอดอัตลักษณ์ท้องถิ่นในบริบทสังคมร่วมสมัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการใช้ภาษาถิ่นอีสานในบทเพลงของก้อง ห้วยไร่
2. เพื่อวิเคราะห์การถ่ายทอดอัตลักษณ์ท้องถิ่นอีสานผ่านภาษาในบทเพลงของ ก้อง ห้วยไร่

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษาวิจัยครั้งนี้กำหนดรูปแบบเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิจากบทเพลงของก้อง ห้วยไร่ ที่เผยแพร่สู่สาธารณะตั้งแต่ปี พ.ศ. 2558 เป็นต้นมา จนถึง ปี พ.ศ. 2568 ผู้วิจัยใช้วิธีการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากบทเพลงของก้อง ห้วยไร่ ที่เผยแพร่ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2558 ถึงปี พ.ศ. 2568 โดยกำหนดเกณฑ์การคัดเลือก ดังนี้

1) เป็นบทเพลงที่มียอดผู้เข้าชมในสื่อสังคมออนไลน์ (YouTube) ตั้งแต่ 2 ล้านครั้งขึ้นไป (ข้อมูล ณ เดือนธันวาคม พ.ศ. 2568) ซึ่งถือเป็นสถิติที่สะท้อนถึงการได้รับการยอมรับในระดับมหาชน และเป็นเกณฑ์มาตรฐานความสำเร็จทางสถิติของเพลงลูกทุ่งอีสานร่วมสมัยในยุคดิจิทัลที่สามารถแผ่อิทธิพลไปสู่ผู้ฟังในวงกว้างระดับประเทศ

2) เป็นบทเพลงที่มีเนื้อหาใช้ภาษาถิ่นอีสานในการสื่อสารเป็นหลัก และปรากฏเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการถ่ายทอดวิถีชีวิต ความเชื่อ ค่านิยม หรือวัฒนธรรมท้องถิ่นอย่างชัดเจน เพื่อให้ได้ตัวบทที่มีความเข้มข้นทางข้อมูลและสอดคล้องกับนิยาม อัตลักษณ์อีสานที่กำหนดไว้ รวมทั้งสิ้นจำนวน 24 บทเพลง

ตัวแปรในการวิจัย

ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตเนื้อหาในการศึกษาวิเคราะห์ออกเป็น 2 ส่วนหลัก ดังนี้

1. ขอบเขตด้านการใช้ภาษาถิ่นอีสาน มุ่งเน้นศึกษาลักษณะทางภาษาที่ปรากฏในบทเพลงภายใต้กรอบแนวคิดกลวิธีการใช้ภาษา 4 ประเด็น ได้แก่ คำศัพท์เฉพาะถิ่น การผสมภาษากลาง สำนวน และการใช้โวหารภาพพจน์

2. ขอบเขตด้านการถ่ายทอดอัตลักษณ์ท้องถิ่นอีสาน มุ่งเน้นวิเคราะห์การสื่อสารผ่านตัวบทเพลง ใน 4 มิติ ได้แก่ วิถีชีวิตชนบท ความเชื่อและค่านิยม ภูมิปัญญา วัฒนธรรมท้องถิ่น และความสัมพันธ์ของคนกับชุมชน

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การใช้ภาษาถิ่นอีสาน หมายถึง รูปแบบและวิธีการเลือกใช้คำศัพท์ สำนวน โครงสร้างประโยค และน้ำเสียงของภาษาถิ่นอีสานที่ปรากฏในบทเพลง เพื่อสื่อสารความหมายและสะท้อนความเป็นท้องถิ่นของศิลปิน

2. กลวิธีการใช้ภาษา หมายถึง วิธีการหรือเทคนิคที่ศิลปินเลือกใช้ถ้อยคำ สำนวน และรูปแบบการสื่อสาร ทั้งในเชิงภาษาถิ่นอีสานและภาษาไทยกลาง เพื่อสร้างอารมณ์ ถ่ายทอดความหมาย และสะท้อนอัตลักษณ์ของชาวอีสานผ่านบทเพลง

3. การถ่ายทอดอัตลักษณ์อีสาน หมายถึง การแสดงออกถึงความเป็นตัวตนและวัฒนธรรมของชาวอีสานผ่านภาษา เนื้อหา และสัญลักษณ์ในบทเพลง เพื่อสะท้อนคุณค่าทางสังคมและวิถีชีวิตของคนอีสาน

4. ภาษาถิ่นอีสาน หมายถึง ภาษาที่ใช้ในภูมิภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทย มีระบบคำศัพท์และรูปประโยคเฉพาะที่แตกต่างจากภาษาไทยกลาง และสะท้อนถึงรากฐานทางวัฒนธรรมของท้องถิ่นอีสาน

5. บทเพลงของก้อง ห้วยไร่ หมายถึง ผลงานเพลงที่ก้อง ห้วยไร่ ประพันธ์หรือขับร้อง โดยมีลักษณะเด่นคือการนำภาษาถิ่นอีสานมาใช้ในการถ่ายทอดเรื่องราว วิถีชีวิต และอัตลักษณ์ของคนอีสานผ่านบทเพลง

หลักการ แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ประยุกต์ใช้แนวคิดและทฤษฎีสำคัญเพื่อเป็นกรอบในการวิเคราะห์ลักษณะการใช้ภาษาและการถ่ายทอดอัตลักษณ์อีสาน ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับกลวิธีการใช้ภาษาถิ่น ผู้วิจัยนำกรอบแนวคิดของ ชินดา พันธุ์โสภณ (2555) มาใช้ใน

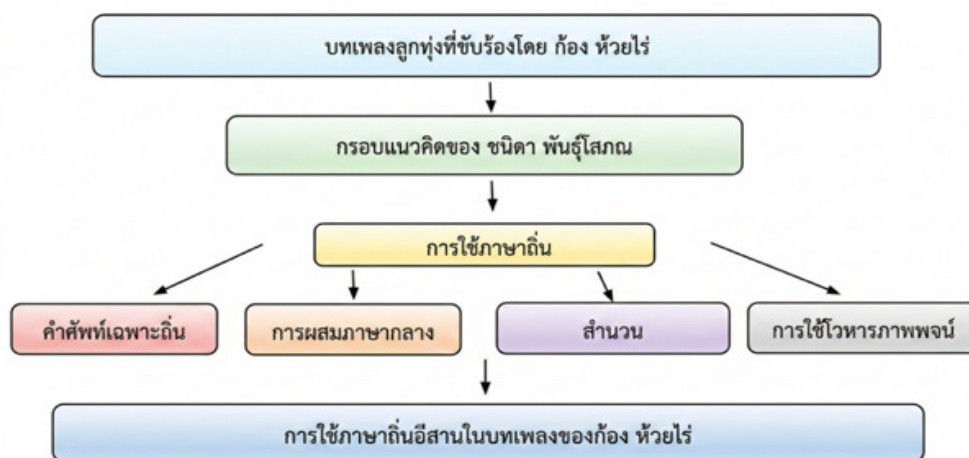
การวิเคราะห์กลวิธีการใช้ภาษาถิ่นอีสาน ซึ่งประกอบด้วย 4 ลักษณะ ได้แก่ 1) คำศัพท์เฉพาะถิ่น คือคำศัพท์ที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นใดท้องถิ่นหนึ่งซึ่งสะท้อนถึงวิถีชีวิตและรากเหง้าของผู้ใช้ภาษา 2) การผสมภาษากลาง คือการนำภาษาไทยกลางมาผสมในบทเพลงอีสานเพื่อช่วยให้สื่อสารได้เข้าใจง่ายขึ้นและเข้าถึงผู้ฟังในวงกว้าง 3) สำนวน คือถ้อยคำเปรียบเทียบกับเชิงคติสอนใจที่เน้นความหมายโดยนัย และ 4) การใช้โวหารภาพพจน์ คือชั้นเชิงทางภาษาที่เรียบเรียงถ้อยคำให้มีพลังเพื่อสื่ออารมณ์และสร้างจินตภาพที่ชัดเจน เช่น อุปมา อุปลักษณ์ บุคลาธิษฐาน อติพจน์ และสัทพจน์

2. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับอัตลักษณ์ ผู้วิจัยได้สังเคราะห์แนวคิดจาก Stryker และ Burke (2000) Goffman (1963) และพัฒนา กิตติอาษา (2557) สรุปได้ว่า อัตลักษณ์คือกระบวนการสร้างความหมายให้กับความเป็นตัวตนผ่านองค์ประกอบสำคัญที่ทำให้กลุ่มคนมีความแตกต่างและมีเอกลักษณ์ร่วมกัน ทั้งนี้ ในบริบทของวรรณกรรมเพลง อัตลักษณ์ยังทำหน้าที่เป็นภาพแทน (Representation) ที่ศิลปินสร้างขึ้นผ่านถ้อยคำเพื่อสื่อความหมายบางประการสู่สังคม สอดคล้องกับแนวคิดของ Hall (1990) ที่มองว่าอัตลักษณ์คือกระบวนการสร้างความหมายที่เลื่อนไหลและเปลี่ยนแปลงตามบริบทสังคมวัฒนธรรม โดยเฉพาะบทเพลงลูกทุ่งอีสานที่ทำหน้าที่เป็นพื้นที่ทางวัฒนธรรมในการประกาศตัวตนของกลุ่มคน

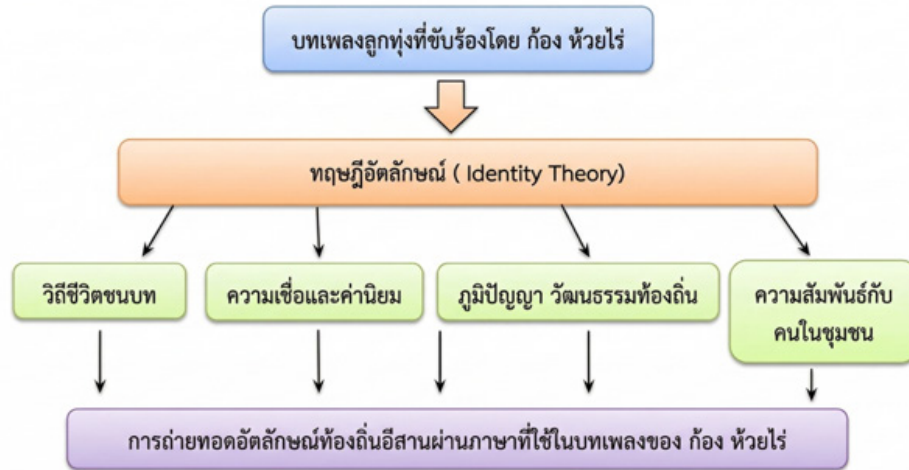
ผู้วิจัยจึงได้ประยุกต์แนวคิดอัตลักษณ์ดังกล่าวมาเป็นกรอบในการวิเคราะห์ตัวบทจากบทเพลงของ ก้อง ห้วยไร่ โดยจำแนกองค์ประกอบที่สะท้อน “ความเป็นอีสาน” ออกเป็น 4 มิติหลัก เพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการคัดกรองถ้อยคำและบริบทในบทเพลงเพื่อระบุถึงกลวิธีในการผลิตซ้ำความหมายของอัตลักษณ์ ประกอบด้วย 1) วิถีชีวิตชนบทที่สะท้อนการดำรงชีวิตที่ผูกพันกับธรรมชาติ 2) ความเชื่อและค่านิยมที่เป็นรากฐาน ทางความคิด 3) ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่นอันเป็นมรดกที่สืบทอดกันมา และ 4) ความสัมพันธ์กับคน ในชุมชนที่สะท้อนถึงความเอื้ออาทรและการอยู่ร่วมกันภายใต้บรรทัดฐานเดียวกัน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยกำหนดรูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพและการวิเคราะห์แบบพรรณนาวิเคราะห์ โดยบูรณาการกรอบแนวคิดสำคัญ 2 ส่วนเพื่อศึกษาบทเพลงลูกทุ่งของ ก้อง ห้วยไร่ ประกอบด้วย 1) กรอบแนวคิดกลวิธีการใช้ภาษา ของ ชนิดา พันธุ์โสภณ เพื่อวิเคราะห์การใช้คำศัพท์เฉพาะถิ่น การผสมภาษากลาง สำนวน และโวหารภาพพจน์ และ 2) กรอบแนวคิดทฤษฎีอัตลักษณ์ (Identity Theory) เพื่อวิเคราะห์มิติวิถีชีวิตชนบท ความเชื่อและค่านิยม ภูมิปัญญา วัฒนธรรมท้องถิ่น และความสัมพันธ์กับคนในชุมชน ทั้งนี้ เพื่อสรุปผลการถ่ายทอดอัตลักษณ์ท้องถิ่นอีสานผ่านภาษาที่ใช้ในบทเพลงอย่างเป็นระบบ

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัยเรื่องการใช้ภาษาถิ่น
ที่มา: ผู้วิจัย

ภาพที่ 2 กรอบแนวคิดการวิจัยเรื่องการถ่ายทอดอัตลักษณ์ท้องถิ่นอีสานผ่านภาษา
ที่มา: ผู้วิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มุ่งเน้นการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จากบทเพลงที่ขับร้องโดย ก้อง ห้วยไร่ เพื่อศึกษาลักษณะการใช้ภาษาถิ่นอีสานและการถ่ายทอดอัตลักษณ์ท้องถิ่น โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) เพื่ออธิบายปรากฏการณ์ทางภาษาและสังคมที่สะท้อนผ่านตัวบทเพลงที่ได้รับความนิยมในช่วงปี พ.ศ. 2558 ถึง พ.ศ. 2568

เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและกระบวนการสร้างเครื่องมือเครื่องมือหลักที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือแบบบันทึกผลการวิเคราะห์เนื้อหา ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการสร้างขึ้นตามขั้นตอนกระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ ดังนี้

- 1) การทบทวนและสังเคราะห์ชุดความรู้จากกรอบแนวคิดด้านภาษาศาสตร์ของ ชนิดา พันธุ์โสภณ และทฤษฎีอัตลักษณ์ เพื่อนำมาเป็นฐานในการกำหนดหมวดหมู่ข้อมูล
- 2) การกำหนดนิยามเชิงปฏิบัติการของแต่ละมิติการวิเคราะห์ให้มีความชัดเจนและสอดคล้องกับบริบทของบทเพลงลูกทุ่งอีสานร่วมสมัย

3) การทดลองวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นกับบทเพลงบางส่วน เพื่อตรวจสอบความครอบคลุมของเกณฑ์การจัดหมวดหมู่ข้อมูล ก่อนนำเครื่องมือดังกล่าวไปใช้ในการวิเคราะห์กลุ่มตัวอย่างทั้ง 24 บทเพลงอย่างเป็นระบบ เพื่อให้มั่นใจว่าผลการวิจัยมีความเที่ยงตรงและสอดคล้องกับกรอบทฤษฎีที่กำหนดไว้

ในด้านการพัฒนาเครื่องมือผู้วิจัยได้ขมวดประเด็นจากการทบทวนวรรณกรรมมาสร้างเป็นตารางวิเคราะห์ข้อมูลที่เชื่อมโยงระหว่างกลวิธีการสื่อสาร และภาพแทนตัวตน โดยกำหนดให้กลวิธีทางภาษาทั้ง 3 ลักษณะ (ศัพท์เฉพาะถิ่น, การผสมภาษากลาง, และโวหารภาพพจน์) เป็นตัวแปรต้นในการนำเสนอมิติต่าง ๆ ของ อัตลักษณ์อีสานทั้ง 4 ด้าน เพื่อให้กรอบการวิจัยมีความรัดกุมเชิงทฤษฎี

นอกจากนี้ เพื่อให้เกิดความถูกต้องและเที่ยงตรงในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ใช้กระบวนการตรวจสอบข้อมูลโดยการนำคำศัพท์ภาษาถิ่นและสำนวนที่ปรากฏในบทเพลงมาตรวจสอบและเทียบเคียงความหมายกับพจนานุกรมภาษาถิ่นอีสานและตำราทางด้านภาษาศาสตร์ที่ได้รับการยอมรับเป็นมาตรฐาน เช่น พจนานุกรมภาษาถิ่นภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพื่อป้องกันความผิดพลาดจากการตีความความหมายตามบริบทของผู้วิจัยเพียงคนเดียวและเพื่อให้ผลการวิจัยมีความแม่นยำสอดคล้องกับหลักภาษาถิ่นอีสานอย่างแท้จริง

การรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนดังนี้

1. คัดเลือกบทเพลงของ ก้อง ห้วยไร่ ที่เผยแพร่ผ่านช่องทาง YouTube ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2558 ถึง พ.ศ. 2568 โดยใช้เกณฑ์การคัดเลือกแบบเจาะจง คือบทเพลงที่มียอดผู้เข้าชมมากกว่า 2 ล้านวิวขึ้นไป จำนวน 24 บทเพลง
2. รวบรวมเนื้อเพลงและตรวจสอบความถูกต้องของถ้อยคำภาษาถิ่นอีสานที่ปรากฏในบทเพลง โดยการฟังซ้ำและการตรวจสอบจากเอกสารเนื้อเพลง
3. จำแนกและบันทึกข้อมูลลงในแบบบันทึกข้อมูลตามกรอบแนวคิดที่กำหนดไว้ ทั้งในด้านกลวิธีการใช้ภาษาและมิติของอัตลักษณ์

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยมีขั้นตอนที่ชัดเจนตามระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ เริ่มจากการถอดบทเรียนถ้อยคำในเนื้อเพลง (Unit of Analysis) แล้วดำเนินการให้รหัส (Coding) ตามหมวดหมู่ที่กำหนดไว้ในเครื่องมือวิจัย จากนั้นจึงนำข้อมูลมาตีความและอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างกลวิธีทางภาษากับการสะท้อนอัตลักษณ์ในลักษณะพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยเรื่องการใช้ภาษาถิ่นและการถ่ายทอดอัตลักษณ์อีสานในบทเพลงของก้อง ห้วยไร่ ซึ่งวิเคราะห์ผ่านบทเพลงยอดนิยมจำนวน 24 บทเพลง พบว่าศิลปินมีกลวิธีการสื่อสารที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวโดยใช้ภาษาถิ่นเป็นเครื่องมือหลักในการสร้างความหมายและสื่ออารมณ์ความรู้สึกที่สะท้อนถึงตัวตนของคนอีสานในบริบทสังคมร่วมสมัยได้อย่างลึกซึ้ง ผลการวิจัยแสดงให้เห็นภาพรวมของความสัมพันธ์ระหว่างภาษาและวัฒนธรรมที่ถูกผลิตซ้ำผ่านสื่อบันเทิง โดยสามารถจำแนกข้อค้นพบสำคัญออกเป็น 2 ประเด็นหลักได้แก่ กลวิธีการใช้ภาษาถิ่นอีสาน และมีติการถ่ายทอด อัตลักษณ์ท้องถิ่นในด้านวิถีชีวิต ความเชื่อ และค่านิยม ดังมีรายละเอียดผลการวิเคราะห์ในแต่ละประเด็นดังต่อไปนี้

1. กลวิธีการใช้ภาษาถิ่นอีสานในบทเพลงของก้อง ห้วยไร่

จากการศึกษาวิเคราะห์บทเพลงของ ก้อง ห้วยไร่ จำนวน 24 บทเพลง ที่มียอดผู้เข้าชมมากกว่า 2 ล้านวิว ในช่วงปี พ.ศ. 2558-2568 โดยประยุกต์ใช้กรอบแนวคิดของ ชนิดา พันธุ์โสภณ (2555) ผู้วิจัยพบกลวิธีการใช้ภาษาที่น่าสนใจและเป็นเอกลักษณ์ ดังนี้

1.1 การใช้คำศัพท์เฉพาะถิ่นอีสาน

ผู้วิจัยพบการใช้คำศัพท์เฉพาะถิ่นอีสานในบทเพลงส่วนใหญ่ 20 บทเพลง โดยคำเหล่านี้ทำหน้าที่สื่อสารอารมณ์ที่ตรงไปตรงมา เรียบง่าย และสะท้อนวิถีชีวิตดั้งเดิมของชาวอีสานได้อย่างชัดเจน ตัวอย่างที่สำคัญ ได้แก่

คำบอกความหมายหลักทางอารมณ์ เช่น ฮัก (รัก), คึดฮอด (คิดถึง), หลูโตน (สงสาร), ซัง (เกลียด) และ ออนซอน (ชื่นชม/หลงใหล)

คำศัพท์ในชีวิตประจำวัน เช่น เอ็ด (ทำ), เว้า (พูด), ไส (ไหน), ถิม (ทิ้ง) และ เมื่อเฮือน (กลับบ้าน)

คำบอกลักษณะเฉพาะ เช่น ชีไหง่ (ฝุ่นกลางถนนลูกรัง), มิดจ้อย (เจียบหายไปหมด) และ กะเดี้ยกะด้อ (อะไรกันนักหนา/มากมายเกินไป)

ตัวอย่างประโยคจากบทเพลง เช่น เพลง *ไสว่าสิบ่ถิ่มกัน* การใช้คำว่า ไส (ไหน) และ ถิม (ทิ้ง) เพื่อตัดพ้อในความรัก

ไสว่าลืบถืมกัน ไสว่าลืมีกันและกัน
ไสว่าลืฮักแพงกัน ไสว่าลืมีกันตลอดไป

(ก้อง ห้วยไร่, 2558)

เพลง คิดฮอดถิ่น การใช้คำว่า ชุนกาย (สัมผัสตัว) และ ดั่ง (ก่อไฟ) เพื่อสื่อถึงความอบอุ่นในบ้านเกิด
อยู่กับความเหงา ข้างกายมีเพียงผ้าห่ม ยามลมหนาวชุนกาย (...)
คิดฮอดกองไฟ ที่อีพ่ออีแม่ดั่งคิดฮอดความหลัง บุญบ้านเฮาไหลเรื่อยไฟ
(ก้อง ห้วยไร่, 2560)

1.2 การผสมภาษากลาง

พบการใช้กลวิธี 12 บทเพลง โดยเป็นการนำภาษาไทยกลางมาใช้ร่วมกับภาษาถิ่นอีสาน เพื่อทำหน้าที่
เป็นสะพานเชื่อมทางวัฒนธรรม ให้ผู้ฟังในภูมิภาคอื่นเข้าถึงเนื้อหาได้ง่ายขึ้นโดยไม่ทิ้งกลิ่นอายดั้งเดิม
ตัวอย่าง เพลง คู่ครอง มีการใช้ประโยคภาษากลางว่า “ขอเพียงแค่เธอจำฉันได้ชาติไหนก็รอเธอ” ผสม
กับคำว่า “คงถ่า” (เผื่อ) ซึ่งเป็นภาษาถิ่นอีสาน ช่วยให้บทเพลงมีความสละสลวยและสื่อสารอารมณ์ข้าม
วัฒนธรรมได้ดี

ให้คงถ่าอีกก็พันปีให้อยู่ตรงนี้อีกนานเท่าไร
ขอเพียงแค่เธอจำฉันได้ชาติไหนก็รอเธอ

(ก้อง ห้วยไร่, 2559)

ตัวอย่าง เพลง ลูกสบายดี ใช้ประโยคภาษากลางว่า “เมื่อโลกมันโหดร้ายให้วางลงและจงเข้าใจ”
ร่วมกับคำว่า “ช่างเขา” (ช่างเขา) เพื่อปลอบใจคนทำงานไกลบ้าน
เมื่อโลกมันโหดร้ายให้วางลงและจงเข้าใจ
ถ้าหากใครแคลนอย่าไปฟังช่างเขา...”

(ก้อง ห้วยไร่, 2565)

1.3 การใช้สำนวน

จากการวิเคราะห์ ไม่พบการใช้สำนวนภาษา (Idioms) ในบทเพลงทั้ง 24 บทเพลง เนื่องจากศิลปิน
มุ่งเน้นการใช้ภาษาที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ เรียบง่าย และตรงไปตรงมา เพื่อสื่อสารกับคนในท้องถิ่นและผู้ฟัง
ทั่วไปโดยไม่ต้องตีความซับซ้อน สะท้อนถึงเอกลักษณ์ความจริงใจของภาษาถิ่นอีสานที่ไม่เน้นการประดิษฐ์
ถ้อยคำในเชิงวรรณศิลป์ขั้นสูง

1.4 การใช้โวหารภาพพจน์

ผู้วิจัยพบการใช้โวหารภาพพจน์ 5 ลักษณะ เพื่อสร้างพลังทางอารมณ์และจินตภาพ ดังนี้
อุปมา (Simile) การเปรียบเทียบ พบจำนวน 2 เพลง เช่น ในเพลง ทางหินแห่ ที่เปรียบเทียบฐานะ
ตนเองว่า “ลำทางซี้หินแห่” (เหมือนทางลูกรัง) ในขณะที่คนอื่นเป็น “ทางลาดยาง”

เขานั่นลำทางลาดยางทางอ้ายมีแต่หลุมแต่ล่่าง
ลำทางซี้หินแห่ โอ้โว โห

(ก้อง ห้วยไร่, 2566)

อุปมา (Metaphor) การเปรียบเทียบ พบจำนวน 2 เพลง เช่น ในเพลง *วิธีบอกเลิก* ที่เปรียบตัวเองว่า “เป็นหมาขอลาน” เพื่อแสดงถึงความต่ำต้อยและความน่าสงสาร

ที่ดีอยู่เป็นหมาขอลาน
ที่เจ้าของบ่รัก คือเก่า

(ก้อง ห้วยไร่, 2563)

บุคลาธิษฐาน (Personification) การสมมติสิ่งไม่มีชีวิตให้มีอาการเหมือนมนุษย์ พบจำนวน 2 เพลง เช่น ในเพลง *สวรรค์พรากรัก* ที่ว่า “ฟ้าพรากร่างกายเธอไป”

กว่าเธอจะรัก ใจก็ซ้ำเจียนตาย
แต่สุดท้ายฟ้าพรากร่างกายเธอไป

(ก้อง ห้วยไร่, 2560)

อติพจน์ (Hyperbole) การกล่าวเกินจริง พบจำนวน 1 เพลง เช่น ประโยค “อีกที่แลกด้วยแหกกฎฟ้า” ในเพลง *คู่ครอง* เพื่อสื่อถึงความรักที่ยิ่งใหญ่เหนือธรรมชาติ

อีกที่แลก ด้วยแหกกฎฟ้า
ถึงมีน้ำตาเข้ามาแต่งเติม

(ก้อง ห้วยไร่, 2559)

สัทพจน์ (Onomatopoeia) การเลียนเสียงธรรมชาติ พบจำนวน 1 เพลง เช่น “เต็นเล่นเต็น” ในเพลง *ถอน* ซึ่งเป็นการเลียนเสียงเครื่องดนตรีแคน ช่วยให้บทเพลงมีชีวิตชีวาและเห็นภาพการรื่นริงได้อย่างชัดเจน

กระเด้าใส่แคนเต็นเล่นเต็น
เพราะอยากลิได้เจ้าเป็นแฟน

(ก้อง ห้วยไร่, 2564)

สรุปได้ว่า บทเพลงของ ก้อง ห้วยไร่ มีความโดดเด่นในการคัดสรรคำศัพท์พื้นถิ่นที่สื่อสารความรู้สึกได้ลึกซึ้ง และใช้การผสมภาษากลางรวมถึงโวหารภาพพจน์ได้อย่างลงตัว ส่งผลให้บทเพลงมีทั้งคุณค่าทางศิลปะและสามารถสร้างอัตลักษณ์อีสานไว้ได้อย่างร่วมสมัย

จากการศึกษาวิธีการใช้ภาษาในบทเพลงของก้อง ห้วยไร่ จำนวน 24 บทเพลง พบว่าศิลปินมีการใช้เทคนิคทางภาษาที่หลากหลายเพื่อสื่อสารอารมณ์และสะท้อนตัวตนของคนอีสาน โดยมุ่งเน้นความเรียบง่ายและจริงใจ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในประเด็นด้านกลวิธีการใช้ภาษาศาสตร์ สามารถสรุปสาระสำคัญได้ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 สรุปกลวิธีการใช้ภาษาที่ปรากฏในบทเพลงของ ก้อง ห้วยไร่

กลวิธีการใช้ภาษา	จำนวนเพลง (n=24)	ร้อยละ	ลักษณะที่พบและข้อค้นพบสำคัญ
1. คำศัพท์เฉพาะถิ่นอีสาน	20	83.33	เป็นลักษณะที่โดดเด่นที่สุด สะท้อน อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมและวิถีชีวิต ชาวอีสานได้อย่างชัดเจน
2. การผสมภาษากลาง	12	50.00	ใช้ภาษากลางเป็นสะพานเชื่อม เพื่อ ให้ผู้ฟังทั่วประเทศเข้าถึงเนื้อหาได้ ง่ายขึ้นโดยไม่ทิ้งรากฐานภาษาถิ่น
3. สำนวน	0	0.00	ไม่พบการใช้สำนวนเปรียบเทียบเชิง คติสอนใจ เนื่องจากเน้นความเรียบ ง่าย ตรงไปตรงมา และความจริงใจ มากกว่าการประดิษฐ์ถ้อยคำ
4. โวหารภาพพจน์			ภาพรวมคือการช่วยถ่ายทอดความ รู้สึกที่ลึกซึ้งและสร้างจินตภาพ
4.1 อุปมา	2	8.33	เน้นการเปรียบเทียบเพื่อสื่ออารมณ์
4.2 อุปลักษณ์	2	8.33	การเปรียบเทียบเชิงสัญลักษณ์เพื่อให้ เห็นภาพลักษณ์ชัดเจน
4.3 บุคลาธิษฐาน	2	8.33	การกำหนดให้สิ่งไม่มีชีวิตมีพฤติกรรม และความรู้สึกเหมือนมนุษย์
4.4 อติพจน์	1	4.17	การกล่าวเกินจริงเพื่อเน้นย้ำความ รุนแรงของอารมณ์ในเนื้อเพลง
4.5 สัทพจน์	1	4.17	ใช้การเล่นเสียงธรรมชาติเพื่อเพิ่ม สีสันในบทเพลง

* ที่มา: ผู้วิจัย

จากตารางสรุปผลการวิจัยข้างต้น แสดงให้เห็นว่าก้อง ห้วยไร่ เลือกใช้ คำศัพท์เฉพาะถิ่นอีสาน เป็นกลวิธีหลักในการดำเนินเรื่องเพื่อคงไว้ซึ่งอัตลักษณ์ดั้งเดิม ขณะเดียวกันก็ใช้ การผสมภาษากลาง เพื่อขยายฐานผู้ฟังสู่ระดับสากล สำหรับในด้านวรรณศิลป์ ศิลปินเลือกใช้การสื่อสารที่ตรงไปตรงมาจนไม่พบการใช้สำนวน แต่มีการสอดแทรก โวหารภาพพจน์ โดยเฉพาะประเภทอุปมา อุปลักษณ์ และบุคลาธิษฐาน เพื่อเพิ่มมิติทางอารมณ์และความลึกซึ้งให้กับบทเพลง ทำให้งานสร้างสรรค์มีทั้งคุณค่าทางภาษาและศิลปะการดนตรีควบคู่กันไป

2. การถ่ายทอดอัตลักษณ์อีสานในบทเพลงของก้อง ห้วยไร่

อัตลักษณ์ หมายถึง ลักษณะเฉพาะที่สะท้อนความเป็นตัวตนหรือเอกลักษณ์ของบุคคลและกลุ่มชน ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบที่สัมพันธ์กันมา ทั้งด้านภาษา วิถีชีวิต ความเชื่อ ค่านิยม และวัฒนธรรมอันนำมาซึ่งความแตกต่างและภาคภูมิใจในตนเองการศึกษาของผู้วิจัยได้วิเคราะห์ตัวบทจากบทเพลงที่ขั้บร้อง

โดย ก้อง ห้วยไร่ ผ่านวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากผลงานที่เผยแพร่สู่สาธารณะ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2558–2568 โดยครอบคลุมทั้งบทเพลงเดี่ยว บทเพลงร่วม และเพลงประกอบสื่อบันเทิงที่มียอดผู้เข้าชมตั้งแต่ 2 ล้านครั้งขึ้นไป จำนวนรวม 24 บทเพลง

จากการสังเคราะห์กรอบแนวคิดร่วมกับทฤษฎีอัตลักษณ์ของ Stryker and Burke, Erving Goffman และแนวคิดของพัฒนา กิตติอาสา ผู้วิจัยได้จำแนกการถ่ายทอดอัตลักษณ์อีสานผ่านบทเพลงออกเป็น 4 ประเด็นสำคัญ ดังนี้

1. วิถีชีวิตชนบท

วิถีชีวิตชนบทในบทเพลงของก้อง ห้วยไร่ สะท้อนลักษณะการดำรงชีวิตที่อยู่นอกเขตเมือง ซึ่งพึงพิงธรรมชาติและเกษตรกรรมเป็นหลัก โดยผู้วิจัยพบอัตลักษณ์นี้ในบทเพลงจำนวน 7 เพลง สารสำคัญมุ่งเน้นความเรียบง่ายและสัมพันธ์ภาพในชุมชนที่แน่นแฟ้น ดังปรากฏในเพลง *ไสว่ลืบลิ้มกัน* ที่ระบุว่า “...ตั้งแต่ทางมีแต่ชีไห่ แล้วจึงได้คือมาเป็นลายต่าง...” (ก้อง ห้วยไร่, 2558) ซึ่งคำว่า “ชีไห่” (ผืนดิน) เป็นภาพแทนของสภาพแวดล้อมชนบทดั้งเดิมที่ยังขาดความเจริญทางโครงสร้างพื้นฐาน นอกจากนี้ยังสะท้อนผ่านวัฒนธรรมการกินในเพลง *ไอ้ละน้อ* ที่ว่า “...มีลาบมีก้อย มีซุ้ยขอยจ๋า ยังจดยังจำ วิถีบ้านเฮา...” (ก้อง ห้วยไร่, 2560) ชีให้เห็นถึงความภาคภูมิใจในรากเหง้าและการพึ่งพาวัตถุดิบจากธรรมชาติ ขณะที่เพลง *ทางหินแห่* ที่ว่า “...เขานั่นสำทางลาดยาง ทางอ้ายมีแต่หลุมแต่ส่าง สำทางชีหินแห่...” (ก้อง ห้วยไร่, 2566) ได้เปรียบเทียบความเหลื่อมล้ำระหว่างเมืองและชนบทผ่านภาพของถนนลูกรังที่เต็มไปด้วยหลุมบ่อ สะท้อนความเป็นจริงของชีวิตที่ต้องเผชิญกับความยากลำบากแต่ยังคงความจริงใจ

2. ความเชื่อและค่านิยม

ความเชื่อและค่านิยมเป็นพลังทางความคิดสำคัญในการดำเนินชีวิต โดยพบ อัตลักษณ์ด้านนี้ในบทเพลงจำนวน 13 เพลง (ความเชื่อ 10 เพลง และค่านิยม 3 เพลง) ในด้านความเชื่อ บทเพลงถ่ายทอดเรื่องราวของคำสาบานและกฎแห่งกรรม เช่นในเพลง *ไสว่ลืบลิ้มกัน* ที่กล่าวถึงผลกระทบจากการลืมนำสัญญา “...ให้สาเดื่อให้ตายมือนี่ ให้คนที่ลืมนำสัญญา...” (ก้อง ห้วยไร่, 2558) หรือในเพลง *คู่คอง* ที่สะท้อนความเชื่อเรื่องโชชะตาผ่านถ้อยคำว่า “...ฮักที่แลก ด้วยแหกกฏฟ้า ถึงมีน้ำตาเข้ามาแต่งเติม...” (ก้อง ห้วยไร่, 2559) อันแสดงให้เห็นว่าความรักถูกมองว่าผูกพันกับพรหมลิขิตและอำนาจเหนือธรรมชาติ นอกจากนี้ยังปรากฏจารีตประเพณี “ฮิตสิบสอง คองสิบสี่” ในเพลง *ไอ้ละน้อ* ที่ว่า “...ยังเด่นร่าวง โตโตโต้งเกี้ยวสาว บลิ้มเรื่องราว บุญฮิตสิบสอง และคอง สิบสี่...” (ก้อง ห้วยไร่, 2560) และประเพณีไหลเรือไฟในเพลง *คิดฮอดถิ่น* “...คิดฮอดกองไฟ ที่ฮักฮักแม่ดัง คิดฮอดความหลัง บุญบ้านเฮาไหลเรือไฟ...” (ก้อง ห้วยไร่, 2560) ซึ่งเป็นการผสมผสานความเชื่อทางพุทธศาสนาเข้ากับวิถีลุ่มน้ำโขงอย่างลงตัว สำหรับด้านค่านิยม บทเพลงสะท้อนการปะทะกันระหว่างค่านิยมดั้งเดิมกับวัตถุนิยมสมัยใหม่ในเพลง *คำขอ* (กิมฮักบ่าว) ซึ่งสะท้อนค่านิยมเรื่องความรักแท้ วัตถุนิยม วิพากษ์ค่านิยมการเลือกคู่จากฐานะมากกว่าความจริงใจ สะท้อนการปะทะกันระหว่างค่านิยมชนบทดั้งเดิมกับค่านิยมทุนนิยมสมัยใหม่ “...คือว่าละเนาะคำว่าเพียงพอของเจ้าบ่มี ชังคนหลายใจ บ่หลูโตนอ้ายจักหน้อยแห่นตี้ ถึกคนหล่อยัยยื้อย่อนสาวผู้ดีสะออนคนอื่น...” (ก้อง ห้วยไร่, 2561) นอกจากนี้มิติด้านฐานะทางสังคมแล้ว บทเพลงยังแสดงออกถึงค่านิยมเรื่องการยอมรับความจริงและการให้อภัยในความรัก ดังปรากฏในเพลง *บัก 40* ผ่านถ้อยคำว่า “...แม่นน้องลิ้มลิจาก อ้ายลือวยพรส่งเจ้าให้โชคดี...” (ก้อง ห้วยไร่, 2566) ซึ่งสะท้อนอุดมคติทางอารมณ์ของชุมชนอีสานที่ให้ความสำคัญกับความจริงใจและความปรารถนาดีต่อกัน แม้ในยามที่ต้องเผชิญกับความผิดหวัง บทเพลงได้ตอกย้ำค่านิยมการจากลาที่ไม่สร้างเวรกรรมต่อกัน อันเป็นการรักษาความสงบทางใจตามแบบฉบับวิถีชนบท

3. ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่น

ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สืบทอดกันมาปรากฏชัดในบทเพลงจำนวน 5 เพลง โดยเฉพาะด้านเครื่องดนตรีพื้นบ้านอย่าง พิณ และแคน ดังในเพลง *ไอ้ละน้อ* ที่ว่า “...เสียงพิณท้าว เสียงแคนหย่า หย่าเจ้าหย่า หมอลำ

เจ้าห่วย...” (ก้อง ห้วยไร่, 2560) อันเป็นสัญลักษณ์ทางดนตรีที่ปลูกเร้าจิตวิญญาณความเป็นอีสาน นอกจากนี้ยังมีการสะท้อนภูมิปัญญาด้านอาหารและการดำรงชีวิตในเพลง *กลับบ้าน* ผ่านคำว่า “แจ่ว” และคำสอนของ “ผู้เฒ่า” ที่ว่า “...แจ่วเคยจำเสียงลำน้ำเคยพอน แคนโย้ยอนฮ้ายฮอนแต่ความหลัง คำผู้เฒ่าที่เคยว่าเคยฟัง ยังคงฝังอยู่ในใจ...” (ก้อง ห้วยไร่, 2568) ซึ่งเปรียบเสมือนมรดกทางวัฒนธรรมที่ถ่ายทอดผ่านประสบการณ์และวาจาจากรุ่นสู่รุ่น บทเพลงจึงทำหน้าที่บันทึกทักษะและวิถีดั้งเดิมให้คงอยู่ในพื้นที่ สื่อมัยใหม่ได้อย่างมีชั้นเชิง

4. ความสัมพันธ์กับคนในชุมชน

ชุมชนอีสานถูกนำเสนอในฐานะกลุ่มสังคมที่เอื้ออาหารและพึ่งพากัน โดยพบในบทเพลงจำนวน 5 เพลง สัมพันธภาพเหล่านี้ถูกถ่ายทอดผ่านกิจกรรมงานบุญและงานรื่นเริงในเพลง *ไอ้ละน้อ* ที่มีหมอลำและรำวงเป็นศูนย์รวมจิตใจ ดังเนื้อเพลง “...มีบุญมีงาน ก็ต้องมีหมอลำ ยังเต้นรำวง โตโตโตโตเกี่ยวสาว...” (ก้อง ห้วยไร่, 2560) หรือการแสดงออกถึงความผูกพันทางอารมณ์ในเพลง *คิดฮอดถิ่น* ที่กล่าวถึง “คนอยู่ทางหลัง” อันหมายถึงครอบครัวและเครือญาติที่เฝ้ารอการกลับมาของแรงงานพลัดถิ่น ที่ว่า “...คิดฮอดได้ คิดฮอดถิ่น คิดฮอดแนวกิน คิดฮอดคนอยู่ทางหลัง...” (ก้อง ห้วยไร่, 2560) ความสัมพันธ์ในครอบครัวยังถูกตอกย้ำในเพลง *ลูกสบายดี* จากเนื้อเพลง “...ถ้าหากเหงาให้กลับมากินข้าวกันที่บ้านของเขา...” (ก้อง ห้วยไร่, 2565) และ *กลับบ้าน* ที่ว่า “...พ่อแม่พี่น้อง ลุงป้าเดื่อน้ำอ่าว บ่ต้องห่วงเดื่อเจ้า ยังคือเก่าเดื่อความหวัง สิบเติมพลังรูปถ่ายอยู่ใต้หมอน แล้วลืกลีบเมื่อนอนหนุนตักแม่คือเก่า...” (ก้อง ห้วยไร่, 2568) ที่เน้นย้ำสายสัมพันธ์ระหว่างพ่อ แม่ พี่น้อง ลุง ป้า น้า อา ซึ่งเป็นรากฐานที่เหนียวแน่นที่สุดของสังคมชนบทอีสาน

บทเพลงของก้อง ห้วยไร่ ไม่ได้ทำหน้าที่เพียงเพื่อความบันเทิงเท่านั้น แต่เป็นสื่อทางวัฒนธรรมที่ถ่ายทอดอัตลักษณ์อีสานอย่างเป็นรูปธรรม ภาษาถิ่นที่ใช้ทำหน้าที่เป็นเครื่องหมายแสดงตัวตน ขณะที่เนื้อหาทำหน้าที่ถ่ายทอดความเชื่อและคุณค่าร่วมของชุมชนอัตลักษณ์อีสานในบทเพลงเหล่านี้จึงมีความสัมพันธ์ที่แนบแน่นกับบริบททางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัยแต่ยังคงรักษารากเหง้าเดิมไว้อย่างมีศิลปะ ก้อง ห้วยไร่ จึงถือเป็นศิลปินร่วมสมัยที่มีบทบาทสำคัญในการอนุรักษ์ ผลิตซ้ำ และสืบทอดความหมายของ “ความเป็นอีสาน” ให้มีชีวิตและมีความหมายในสังคมปัจจุบัน

การศึกษาการถ่ายทอดอัตลักษณ์อีสานผ่านบทเพลงของ ก้อง ห้วยไร่ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์มิติต่าง ๆ ที่สะท้อนความเป็นตัวตนของคนอีสานในสังคมร่วมสมัย โดยแบ่งการพิจารณาออกเป็น 4 ลักษณะหลัก ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าบทเพลงส่วนใหญ่ทำหน้าที่เป็นสื่อกลางในการผลิตซ้ำภาพลักษณ์และคุณค่าทางวัฒนธรรมท้องถิ่นอย่างเด่นชัด โดยสามารถสรุปผลการวิเคราะห์ได้ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 สรุปการถ่ายทอดอัตลักษณ์อีสานในบทเพลงของ ก้อง ห้วยไร่

อัตลักษณ์อีสาน	จำนวนเพลง (n=24)	ร้อยละ	สรุปประเด็นสำคัญที่พบ
1. วิถีชีวิตชนบท	7	29.17	การบรรยายถึงสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ ท้องไร่ท้องนา และการดำรงชีวิตที่เรียบง่ายของคนในท้องถิ่น
2. ความเชื่อและค่านิยม	13	54.17	พบมากที่สุด คือการสะท้อนรากฐานสำคัญทางจิตใจและสังคมของคนอีสาน
2.1 ความเชื่อ	10	41.67	เน้นเรื่องกฎแห่งกรรม บุญกรรม และเวรกรรม

อัตลักษณ์อีสาน	จำนวนเพลง (n=24)	ร้อยละ	สรุปประเด็นสำคัญที่พบ
2.2 ค่านิยม	3	12.50	เน้นเรื่องการให้อภัยและความกตัญญูต่อบุพการีและผู้มีพระคุณ
3. ภูมิปัญญา วัฒนธรรมท้องถิ่น	5	20.83	การนำเสนอผ่านวัฒนธรรมอาหาร (เช่น ปลาจ๋า) เครื่องดนตรี (พิณ แคน) และขนบธรรมเนียมประเพณีดั้งเดิม
4. ความสัมพันธ์กับคนในชุมชน	5	20.83	การสะท้อนความผูกพัน ความเอื้ออาทร และวิถีการอยู่ร่วมกันของกลุ่มคนในท้องถิ่น

* ที่มา: ผู้วิจัย

จากตารางที่ 2 พบว่าบทเพลงของ ก้อง ห้วยไร่ มีเนื้อหาที่มุ่งเน้นการสะท้อนอัตลักษณ์ด้านความเชื่อและค่านิยม มากที่สุด ซึ่งถือเป็นแกนกลางสำคัญที่ศิลปินใช้สื่อสารเพื่อต่อยอดคุณค่าทางจริยธรรมของชาวอีสาน โดยเฉพาะเรื่องของบุญกรรมและความกตัญญู รองลงมาคือการนำเสนอ วิถีชีวิตชนบท ที่แสดงภาพลักษณ์ของความเรียบง่ายท่ามกลางธรรมชาติ ส่วนด้านภูมิปัญญา วัฒนธรรมท้องถิ่น และความสัมพันธ์กับคนในชุมชน ปรากฏในสัดส่วนที่เท่ากันซึ่งเป็นการถ่ายทอดผ่านสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้ เช่น อาหารและดนตรี ตลอดจนความรู้สึกผูกพันกับถิ่นฐานเดิม ทั้งนี้ กลวิธีการสื่อสารดังกล่าวช่วยให้บทเพลงของ ก้อง ห้วยไร่ ไม่เพียงสร้างความบันเทิง แต่ยังทำหน้าที่ธำรงรักษาและเผยแพร่อัตลักษณ์อีสานให้เป็นที่ยอมรับในวงกว้าง

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง การใช้ภาษาถิ่นและการถ่ายทอดอัตลักษณ์อีสานในบทเพลงของ ก้อง ห้วยไร่ สามารถอภิปรายผลตามประเด็นสำคัญได้ดังนี้

ประเด็นที่ 1 กลวิธีการใช้ภาษาถิ่นอีสาน พบว่าการเลือกใช้คำศัพท์เฉพาะถิ่นเป็นกลวิธีที่ศิลปินนำมาใช้มากที่สุด เพื่อสร้างความรู้สึกที่จริงใจและสะท้อนอารมณ์ความรู้สึกอย่างตรงไปตรงมา สอดคล้องกับที่ อุทัย หิรัญโต (2526) ระบุว่าภาษาเป็นสัญลักษณ์ที่มนุษย์สร้างขึ้นเพื่อให้เกิดความเข้าใจร่วมกัน การใช้คำว่า “ใส” “สิ” “ถึม” ในบทเพลงจึงไม่ใช่เพียงการสื่อความหมาย แต่เป็นการสร้าง “พื้นที่ทางภาษา” ที่ทำให้คนอีสานรู้สึกถึงความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ขณะเดียวกันการผสมภาษากลางในเพลง คู่คอง สอดคล้องกับแนวคิดของ ขนิดา พันธุ์โสภณ (2555) เรื่องการใช้ภาษาถิ่นสื่อสารในบริบทสังคมร่วมสมัย เพื่อทำหน้าที่เป็นสะพานเชื่อมทางวัฒนธรรม (Cultural Bridge) ทำให้คนจากภูมิภาคอื่นสามารถเข้าถึงอารมณ์และเนื้อหาของเพลงอีสานได้ง่ายขึ้น ส่งผลให้ภาษาถิ่นอีสานขยับพื้นที่จากวัฒนธรรมรอง (Subculture) เข้าสู่พื้นที่ของวัฒนธรรมกระแสหลักได้อย่างมีนัยสำคัญ โดยเฉพาะในช่วง พ.ศ. 2558-2568 ซึ่งเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญของวงการเพลงไทยสู่ยุค “อีสานอินดี้” ที่ภาษาถิ่นไม่ได้ถูกจำกัดอยู่เพียงแคในกลุ่มเฉพาะ แต่กลายเป็นรสนิยมทางดนตรีระดับชาติที่สะท้อนการปรับตัวข้ามวัฒนธรรมในยุคดิจิทัลอย่างโดดเด่น

อย่างไรก็ตาม ประเด็นที่น่าสังเกตคือการไม่พบการใช้สำนวนภาษาถิ่น ในบทเพลงทั้ง 24 เพลง ซึ่งสามารถอภิปรายเชิงลึกได้ว่าเกิดจากการที่ศิลปินมุ่งเน้นการสื่อสารที่ลดทอนความซับซ้อน เพื่อให้เข้าถึงกลุ่มผู้ฟังรุ่นใหม่ที่ไม่ได้รับรู้บริบททางวัฒนธรรมดั้งเดิม การเลี่ยงการใช้สำนวนจึงสะท้อนถึงการเปลี่ยนแปลงของภาษาถิ่นในบทเพลงร่วมสมัยที่เน้นความเรียบง่ายและตรงไปตรงมา เพื่อให้เป็นพื้นที่ที่ทุกคนเข้าถึงได้ทันที

โดยไม่ต้องผ่านกระบวนการถอดรหัสความหมายที่ซับซ้อน

ประเด็นที่ 2 การถ่ายทอดอัตลักษณ์อีสาน ผลการวิจัยพบว่าอัตลักษณ์ด้าน ความเชื่อและค่านิยมปรากฏเด่นชัดที่สุด โดยเฉพาะเรื่องบุญกรรมและความกตัญญู ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นิศานาจ โสภภาพ และ ไวกฤษณ์ ครอบยุทธ์ (2566) ที่อธิบายว่าบทเพลงลูกทุ่งทำหน้าที่เป็นเครื่องมือสำคัญในการธำรงรักษาอัตลักษณ์ท้องถิ่น โดยเฉพาะในมิติของค่านิยมความผูกพันต่อบ้านเกิดและการเชิดชูความกตัญญูต่อบุพการี ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ชิตชนก ผลาผล (2561) เรื่อง “คุณค่าที่ปรากฏในบทเพลงของก้อง ห้วยไร่” ที่พบคุณค่าทางสังคมโดดเด่นในด้านวัฒนธรรม ประเพณี และความเชื่อ โดยอาศัยกลวิธีการเลือกใช้คำภาษาถิ่นที่เรียบง่ายเพื่อสื่อสารกับคนในท้องถิ่นและสะท้อนภาพชีวิตจริงการเลือกใช้ทฤษฎีอัตลักษณ์ (Identity Theory) ของ Stryker and Burke (2000) มาเป็นกรอบวิเคราะห์ร่วมกับงานดังกล่าว จึงช่วยให้เห็นความเชื่อมโยงระหว่าง “บทบาทส่วนบุคคล” ของศิลปินที่เป็นคนอีสานพลัดถิ่นกับ “ความหมายเชิงสัญลักษณ์” ในบทเพลง ซึ่งทำหน้าที่ผลิตซ้ำตัวตนของกลุ่มคนอีสานให้มีความชัดเจนในพื้นที่สังคมเมือง การที่ก้อง ห้วยไร่ นำเสนอภาพตัวแทน (Representation) ของคนอีสานที่มีความซื่อสัตย์ในความรักและศรัทธาในวิถีความเชื่อเรื่องพญานาคหรือสายแนน เป็นการผลิตซ้ำอัตลักษณ์ที่สร้างความภาคภูมิใจให้กับคนในท้องถิ่น สอดคล้องกับทฤษฎีอัตลักษณ์ (Identity Theory) ของ Stryker and Burke (2000) และ พัฒนา กิตติอาษา (2557) ที่มองว่าอัตลักษณ์เป็นการสร้างความหมายให้กับตนเองผ่านสัญลักษณ์ทางสังคม

นอกจากนี้ ในมิติของภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่น ภาษาถิ่นที่ใช้ในเพลงยังทำหน้าที่เป็นกลไกในการสื่อสารแนวคิดเชิงวิพากษ์ โดยการใช้คำศัพท์ที่สะท้อนภูมิปัญญาทางอารมณ์มาปรับใช้ในบริบทสมัยใหม่ ทำให้ภาพตัวแทนของคนอีสานในบทเพลงก้อง ห้วยไร่ เปลี่ยนจากผู้รับวัฒนธรรมมาเป็นผู้กำหนดนิยามทางวัฒนธรรมของตนเองในสังคมร่วมสมัย

นอกจากนี้ การบรรยายภาพวิถีชีวิตชนบทที่เรียบง่ายในบทเพลง ยังส่งผลต่อภาวะ “การหวนรำลึกถึงบ้านเกิด” (Nostalgia) ของกลุ่มผู้ฟังที่เป็นแรงงานอีสานในเมืองใหญ่ ซึ่งสอดคล้องกับข้อสันนิษฐานในเบื้องต้นว่า บทเพลงไม่ได้ทำหน้าที่เพียงเพื่อความบันเทิงเท่านั้น หากแต่ยังเป็นกลไกทางจิตวิทยาและสังคมที่ช่วยให้ผู้ที่ย้ายถิ่นฐานยังคงรักษาความเชื่อมโยงกับรากเหง้าทางวัฒนธรรมของตนเองไว้ได้เท่าในโอกาสมิติหนึ่ง บทเพลงยังสะท้อนความสัมพันธ์ของคนในชุมชนผ่านภาพชีวิตของแรงงานพลัดถิ่นที่มีสภาวะความเป็น “คนขายขอบ” ในสังคมเมืองหลวง ซึ่งมักถูกตีกรอบด้วยวาทกรรม “โง่ จน เจ็บ” มาโดยตลอด บทเพลงของก้อง ห้วยไร่ จึงทำหน้าที่เป็นการต่อสู้เชิงสัญลักษณ์เพื่อแก้ต่างวาทกรรมดังกล่าว โดยนำเสนอว่าแม้สภาวะเศรษฐกิจจะบีบคั้นแต่คนอีสานยังคงมีความมุ่งมั่นทางจิตใจและความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นกับมาตุภูมิการพลัดถิ่นในบทเพลงร่วมสมัยจึงเป็นการประกาศศักดิ์ศรีและความเป็นอยู่ที่มีความหมายของคนอีสาน

ในเชิงสรุป งานวิจัยชิ้นนี้สร้างข้อถกเถียงทางวิชาการว่า การธำรงอัตลักษณ์อีสานในปัจจุบันไม่ได้หมายถึงการแช่แข็งวัฒนธรรมดั้งเดิมไว้ในรูปแบบเดิมทั้งหมด แต่คือการ “เลือกเฟ้นและปรับเปลี่ยน” เพื่อสร้างพื้นที่ยอมรับในระดับสากลนำไปสู่คำถามสำคัญถึงทิศทางของภาษาถิ่นที่อาจต้องปรับตัวเพื่อตอบสนองต่อกระแสสื่อสังคมออนไลน์และอัลกอริทึมในอนาคต โดยที่ยังคงความหมายของรากเหง้าดั้งเดิมไว้ได้

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1) ด้านการศึกษา สถานศึกษาในท้องถิ่นสามารถนำผลการศึกษาเกี่ยวกับ กลวิธีการใช้ภาษาถิ่นและอัตลักษณ์ในบทเพลงไปประยุกต์ใช้ในการออกแบบสื่อการเรียนการสอนรายวิชาภาษาไทยหรือวัฒนธรรมท้องถิ่น เพื่อกระตุ้นความสนใจของนักเรียนผ่านสื่อร่วมสมัยที่ใกล้ตัว ช่วยให้การเรียนรู้ภาษาถิ่นมีความทันสมัยและสอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนรุ่นใหม่มากขึ้น

2) ด้านนโยบายและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ หน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริม

เสริมวัฒนธรรมสามารถใช้ผลการวิจัยเป็นแนวทางในการส่งเสริมอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ (Soft Power) โดยใช้บทเพลงภาษาถิ่นเป็นเครื่องมือในการเผยแพร่อัตลักษณ์และดึงดูดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมซึ่งจะช่วยสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับต้นทุนทางวัฒนธรรมของท้องถิ่นในระดับสากล

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบกลวิธีการใช้ภาษาและคุณค่าทางสังคมในบทเพลงของศิลปินอีสานอินดี้รายอื่น เพื่อให้เห็นภาพรวมของการเปลี่ยนแปลงทางภาษาและวัฒนธรรมในวงกว้าง

2) ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบพัฒนาการและความเปลี่ยนแปลงในการเลือกสรรคำและภาพแทนทางสังคมในบทเพลงของ ก้อง ห้วยไร่ ระหว่างผลงานในอดีตและปัจจุบัน เพื่อวิเคราะห์แนวโน้มการปรับตัวของศิลปินตามยุคสมัย

องค์ความรู้ใหม่

การวิจัยครั้งนี้ทำให้ค้นพบว่า การใช้ภาษาถิ่นอีสานในบทเพลงของก้อง ห้วยไร่ ได้สร้างองค์ความรู้ใหม่ในมิติกลวิธีการใช้ภาษา โดยพบว่า ก้อง ห้วยไร่ ในฐานะศิลปินที่ประพันธ์คำร้องและทำนองด้วยตนเอง มี “วจนลีลา” ที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว คือการเลือกใช้คำภาษาถิ่นที่ลดทอนความซับซ้อนแต่มีพลังในการสื่ออารมณ์สูง ส่งผลให้ภาษาถิ่นไม่ได้ทำหน้าที่เพียงแค่การสื่อสารความหมาย แต่เป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างวาทกรรมอัตลักษณ์ท้องถิ่นในสื่อใหม่ ที่ทำหน้าที่เป็นสะพานเชื่อมทางวัฒนธรรม (Cultural Bridge) ที่นำภาษาถิ่นอีสานเข้าสู่พื้นที่วัฒนธรรมกระแสหลักได้อย่างทรงพลัง ผ่านกลวิธีการผสมผสานภาษากลางและคำถิ่นที่ถูกคัดสรรมาอย่างลงตัว ทำให้ภาษาถิ่นมีสถานะเป็นสัญลักษณ์แห่งความภาคภูมิใจ มากกว่าจะเป็นเพียงภาษาในชนบท

นอกจากนี้ งานวิจัยยังชี้ให้เห็นว่า ด้วยขอบเขตเวลาของการศึกษาที่ครอบคลุมถึงปี พ.ศ. 2568 สะท้อนให้เห็นว่าอัตลักษณ์อีสานในยุคปัจจุบันมีความยืดหยุ่นและมีการผลิตซ้ำที่เน้นการปรับตัวเข้ากับวิถีชีวิตสมัยใหม่โดยบทเพลงทำหน้าที่เป็นกลไกทางสังคมที่สร้างความรู้สึกร่วมรำลึกถึงบ้านเกิดร่วมสมัย (Modern Nostalgia) ซึ่งเป็นพลังสำคัญที่ช่วยธำรงรักษาความผูกพันของแรงงานชาวอีสานพลัดถิ่นกับรากเหง้าเดิมไว้ได้ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสังคมเมืองในทศวรรษปัจจุบันองค์ความรู้นี้สะท้อนให้เห็นว่าความแข็งแกร่งของอัตลักษณ์อีสานไม่ได้อยู่ที่ความเก่าแก่เพียงอย่างเดียวแต่อยู่ที่ความสามารถในการนำเสนอความเชื่อและวิถีชีวิตดั้งเดิมผ่านสื่อใหม่ได้อย่างมีคุณค่าและเป็นสากล

รายการอ้างอิง

- ก้อง ห้วยไร่. (ม.ป.ป.). ใน *วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี*. สืบค้นเมื่อ 26 ตุลาคม 2568, จาก https://th.wikipedia.org/wiki/ก้อง_ห้วยไร่
- ก้อง ห้วยไร่. (2558, 1 มิถุนายน). *ไสวาลีบ่ลืมกัน - ก้อง ห้วยไร่ [Official MV]* [วิดีโอ]. YouTube. https://youtu.be/RHkuRHn_pdQ?si=SJRKQLC2817zlaeU
- ก้อง ห้วยไร่. (2559, 23 กันยายน). *คู่คอง Ost. นาคี - ก้อง ห้วยไร่ [Official MV]* [วิดีโอ]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=wsHNUOgJJZU>
- ก้อง ห้วยไร่. (2560, 9 มีนาคม). *โอล์ละน้อ - ก้อง ห้วยไร่ [Official MV]* [วิดีโอ]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=O3AFM-MSASM>
- ก้อง ห้วยไร่. (2560, 5 เมษายน). *คิดฮอดถิ่น - ก้อง ห้วยไร่ [Official MV]* [วิดีโอ]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=A-G4ksBYGkU>
- ก้อง ห้วยไร่. (2560, 25 มิถุนายน). *สวรรค์พรากรัก - ก้อง ห้วยไร่ [Official MV]* [วิดีโอ]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=bWkAy-4b3RM>

- ก้อง ห้วยไร่. (2561, 19 เมษายน). คำขอ (ถื้มอ้ายบ่ว่า) - ก้อง ห้วยไร่ [Official MV] [วิดีโอ]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=if2kWWiAsJM>
- ก้อง ห้วยไร่. (2563, 22 มีนาคม). วิธีบอกเลิก - ก้อง ห้วยไร่ [Official MV] [วิดีโอ]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=v6ZSMe-nasY>
- ก้อง ห้วยไร่. (2564, 23 เมษายน). ถอน - ก้อง ห้วยไร่ [Official MV] [วิดีโอ]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=0UiA0zVCI9U>
- ก้อง ห้วยไร่. (2565, 19 กุมภาพันธ์). ลูกสบายดี - ก้อง ห้วยไร่ [Official MV] [วิดีโอ]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=ypuzo5V2gQI>
- ก้อง ห้วยไร่. (2566, 23 กรกฎาคม). ทางหินแห่ - ก้อง ห้วยไร่ [Official MV] [วิดีโอ]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=Ey8eZmb7BvU>
- ก้อง ห้วยไร่. (2566, 30 กันยายน). บัก40 - ก้อง ห้วยไร่ [Official MV] [วิดีโอ]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=drZQnl2uV6I>
- ก้อง ห้วยไร่. (2568, 12 กุมภาพันธ์). กลับบ้าน - ก้อง ห้วยไร่ [Official MV] [วิดีโอ]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=MFc3AmH011c>
- ชนิดา พันธุ์โสภณ. (2555). วาทกรรมความรักในชุมชนกลอนออนไลน์ [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม]. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ชิดชนก ผลาผล. (2561). คุณค่าที่ปรากฏในบทเพลงของก้อง ห้วยไร่. ใน การนำเสนอโครงการประชุมวิชาการ และนำเสนอผลงานระดับชาติของนักศึกษาชั้นมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ครั้งที่ 1/2561 (น. 281-291). คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- โชติกา ศรีประเสริฐ. (2554, 31 กรกฎาคม). กระบวนการออกแบบอัตลักษณ์. http://chotika51-thesis.blogspot.com/2011/07/blog-post_31.html
- ธวัช ปุณโณทก. (2532). ภาษาถิ่น (พิมพ์ครั้งที่ 3). มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- นิตานาจ โสภานพ และไวภูณัฐ ครอบงุม. (2566). เพลงลูกทุ่งอีสาน: ภาพตัวแทนสังคมวัฒนธรรมและกลวิธี การใช้ภาษา. วารสาร มจร พุทธศาสตร์ปริทรรศน์, 7(3). 31-43. <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/jmb/article/view/268669>
- พัฒนา กิตติอาสา. (2557). สุวีถีอีสานใหม่. วิภาษา.
- อุทัย หิรัญโต. (2526). สารานุกรมศัพท์ทางสังคมวิทยา มานุษยวิทยา. โอเดียนสโตร์.
- Goffman, E. (1963). *Stigma: Notes on the management of spoiled identity*. Prentice-Hall.
- Hall, S. (1990). Cultural identity and diaspora. In J. Rutherford (Ed.), *Identity: Community, culture, difference* (pp. 222-237). Lawrence & Wishart.
- Stryker, S., & Burke, P. J. (2000). The past, present, and future of an identity theory. *Social Psychology Quarterly*, 63(4), 284-297. <https://doi.org/10.2307/2695840>